

نگاهی به تالیفات دکتر ریسی

30 اردیبهشت 1404

آیت‌الله سیدابراهیم رئیسی خادم ملت و رئیس جمهور مردمی در حین خدمت به مردم به مقام والای شهادت نائل شد. ایشان به جز خدمات اجرایی در حوزه‌های گوناگون، در زمینه علمی نیز مقامی شامخ با آثاری درخور، به ویژه در حوزه فقه داشت.

آیت‌الله رئیسی که در کنار دروس شرعی، علوم روز در حوزه حقوق را نیز تا مقطع دکتری خوانده بود، آرای جدید و مطابق با نیازهای روز جامعه ارائه کرده بود. در ادامه مروری کوتاه داریم بر برخی از تالیفات ایشان که اکنون در مقام سیدالشهدای خدمت به مردم، محبوب قلب‌ها شده است.

ارث بی‌وارث

«ارث بی‌وارث» برای نخستین بار در پاییز ۱۳۹۷ با شمارگان هزار نسخه، ۲۴۰ صفحه و بهای ۲۵ هزار تومان، توسط انتشارات پژوهشگاه علوم و فرهنگ اسلامی منتشر شد.

شهید آیت‌الله رئیسی در زمینه موضوع ارث بی‌وارث بین مباحث فقه و حقوق تطبیق می‌دهد و بحث کلیات و مصادیق ارث، بی‌ارث و بی‌وارث را تبیین کرده و جایگاه ارث بی‌وارث را در فقه به بحث می‌گذارد. سپس مصارف ارث شخصی بی‌وارث را ذکر و پایه‌های تصدی و تعهدات بی‌وارث از سوی فقیه جامع‌الشرایط را مورد بررسی قرار می‌دهد. در پایان این نوشتار تعهدات امام یا فقیه در برابر بی‌وارث و نتایج و دستاوردهای موضوع ذکر شده است. بررسی ارث بی‌وارث در قرآن و روایت و در روایات اهل سنت از مباحث قابل تأمل این مجموعه به حساب می‌آید.

تعارض اصل و ظاهر در فقه و قانون

«تعارض اصل و ظاهر در فقه و قانون» برای نخستین بار در زمستان سال ۱۳۹۷ با شمارگان هزار نسخه، ۲۷۲ صفحه و بهای ۳۵ هزار تومان توسط انتشارات پژوهشگاه علوم و فرهنگ اسلامی منتشر شد.

در این پژوهش نخست واژه‌های اصل، ظاهر، اصول عملیه، تعارض و انواع آن از حیث لغت و اصطلاح مورد تبیین قرار می‌گیرد. در ادامه نگارنده شرایط تقدم اصل یا ظاهر و مبانی حجیت آن‌ها در فقه شیعه و اهل سنت واکاوی کرده و مصادیق تقدم اصل یا ظاهر را روشن می‌کند. در پایان این تحقیق نظریه تقدم اصل به معنای قاعده فقهی و نظریه تقدم ظاهر به معنای ظاهر حال را بررسی کرده و نظر کلی درباره تعارض اصل و ظاهر را ارائه می‌دهد. نتایج، دستاوردها و پیشنهادها از مطالب مهم در این مجموعه است.

قواعد فقه (بخش عبادی)

«قواعد فقه (بخش عبادی)» برای نخستین بار در سال ۱۳۹۷ با شمارگان ۵۰۰ نسخه، ۲۳۶ صفحه و بهای ۲۳ هزار تومان توسط بنیاد پژوهش‌های اسلامی آستان قدس رضوی منتشر شد.

افزون بر دانش اصول فقه که نقش برجسته‌ای در استنباط احکام شرعیه فرعیه دارد، مجموعه دانش دیگری به نام قواعد فقهی هست که مطالعه، بررسی و اثبات این قواعد نیز، فقیه را در استنباط حکم شرعی یاری کرده و از اهمیت به سزایی برخوردار است. قواعدی مانند فراغ و تجاوز، لا تعاد، اصالة الطهارة و لا ضرر، از این دسته قواعد هستند. اثر حاضر مشتمل بر بخشی از قواعد فقهی باب عبادات است که پیشتر آیت‌الله رئیسی برای جمعی از فضلالی حوزه علمیه تهران و قضات تدریس کرده بود.

قواعد فقه (بخش اقتصادی)

«قواعد فقه (بخش اقتصادی)» برای نخستین بار در سال ۱۳۹۷ با شمارگان ۵۰۰ نسخه، ۲۶۹ صفحه و بهای ۲۶ هزار تومان توسط انتشارات بنیاد پژوهش‌های اسلامی آستان قدس رضوی منتشر شد.

این کتاب در کنار جلد نخست این مجموعه که به قواعد فقه عبادی می‌پرداخت، درباره برخی قواعد فقه اقتصادی نگاشته شده است که از آن جمله می‌توان به قاعده لزوم، قاعده ضمان ید، قاعده اتلاف، قاعده استیمان، قاعده احسان، قاعده اقدام، قاعده تحذیر، قاعده جت، قاعده ما یضمن و ما لا یضمن و قاعده تلف مبیع قبل از قبض اشاره کرد.

«قواعد فقه: بخش قضایی» برای نخستین بار در سال ۱۳۹۸ با شمارگان ۵۰۰ نسخه، ۳۱۶ صفحه و بهای ۳۷۵۰۰ تومان توسط انتشارات بنیاد پژوهش‌های اسلامی آستان قدس رضوی منتشر شد.

بخش قابل ملاحظه‌ای از ابواب و مباحث فقه اسلامی به مسائل حقوقی و قضایی در ابعاد مختلف آن اختصاص یافته است و مجموعه‌ای از قواعد فقهی، مانند قواعد حجیت بینة، البينة على المدعى واليمين على من أنكر، إقرار العقلاء، غرور و لا ضرر... نیز از ارتباط وثیقی با مباحث قضایی برخوردار است. این کتاب در اصل سومین جلد از مجموعه قواعد فقه شهید آیت‌الله سیدابراهیم رئیسی است که قواعد یاد شده و برخی دیگر از قواعد مرتبط با باب قضاء را مورد بحث و بررسی قرار داده است.

تقریر دروس خارج: فقه وقف

«فقه وقف» با تدوین مهدی شریعتی تبار و همکاری سیدابوالقاسم موسوی برای نخستین بار در فروردین ۱۴۰۰ با شمارگان ۵۰۰ نسخه، ۵۴۸ صفحه و بهای ۹۰ هزار تومان توسط بنیاد پژوهش‌های اسلامی آستان قدس رضوی منتشر شد.

عناوین سرفصل‌های کتاب از این قرار است: «فضیلت وقف»، «تعریف وقف»، «صیغه وقف»، «لزوم قصد عنوان در وقف مسجد»، «معاطات در وقف»، «وکالت در وقف»، «وقف فضولی»، «اعتبار قبول در وقف»، «قصد قربت در وقف»، «شرایط وقف»، «وصیت به وقف»، «شرطیت اخراج واقف از وقف»، «شرط ادای دیون عرفی و شرعی از عین موقوفه»، «صحت شرط استفاده مهمانان و رهگذران از ثمره وقف»، «وقف عین مستاجر»، «جواز انتفاع واقف از وقف عام خود»، «شرایط واقف»، «وقف کافر»، «شرایط مال موقوفه»، «وقف پول»، «وقف اموال دارای منفعت بالقوه»، «وقف مال برای انتفاع از برخی منافع آن»، «اقسام وقف»، «شرایط وقف خاص»، «صحت وقف عام با امکان وجود موقوف علیهم»، «شرایط موقوف علیه»، «وقف بر عنوان فقرا»، «وقف بر عناوین محصور و غیرمحصور»، «وقف بر فقرای قبيله»، «وقف بر عنوان مسلمان» و «وقف فی سبیل الله».